

kötetéből. Népiesen, de műgouddal és melegséggel dolgozik, mi bizonyára meg fog látszani újabb kötetén is. (Előfiz. 1 frt 20 kr) — „*Tanító és tanítvány*„ czim alatt Elek Gyula kolozsvári községi isk. igazgató, néhány képet fog kiadni az iskolai nevelés köréből. Ára 40 kr. lesz.

A nőnevelés. Irta Csifó Salamon árkosi unitár. lelkész. Kiadja a háromszékmegyei tanítótestület Oltvidéki járás köre. Szerző 36 lapon át könnyed népszerű stílusban a lelkesült, meleg idealismus hangján beszél e korszerű és sokat vitatott kérdésről. Papi állásához híven abból indul ki, hogy a világ egyetemben semmi sincs cél nélkül; Isten a legfőbb jó és alkotó mindent czélszerűen teremtett (teleologismus). A nő hivatása nem egyéb, mint *feláldozás másokért*. A kis leánya szereteiét, egész valóját bábuinak áldozza. A fejlődő leány hivatása *mások boldogítása* és az anya egész élete *másért való áldozat*. E hivatásának betöltésére szükséges helyes *testi* nevelés; az értelmi necsak gazdasszonyná neveljen, hanem elégítse ki az általános mívoltság igényeit. A nő *lelki* ékességei legyenek: mély vallásos érzés, szeretet, jóság és gyöngédség, egyszerűség és jó ízlés, szerénység, takarékoság, munkásság, háziasság. E munka a *nevelés* feladata, a mely a *család és iskola* egyesített munkásságával oldható meg csak. A családi nevelésben káros hatásúnak tartja a szerző, hogy a lányokból oly hamar nagy leányt csinálnak, minek következménye, hogy a 20 éves leányt már vénnek nevezik. Az iskolai nevelésről szólva feltétlenül szükségesnek tartja, hogy mint a fiú, úgy az iskolai nőnevelés is az állam kezébe legyen letéve. A nőnevelést túlnyomó részben nők kezébe szeretné tétetni, mert a nő a női kedélyre példányképek felmutatásával inkább tud hatni. A nőemancipatio kérdését is érinti értekezés; a nőt eltiltja a politikától s csak a nőnevelői és orvosi pályákra, utóbbira, mivel ápolással jár, bocsátaná hivatásának megfelelőleg. Értekezése folyamán állításait nőktől vett idézetekkel erősítgeti; sajnálnunk kell azonban, hogy neveket nem olvashatunk, mert csak így idéz: „Helyesen jegyzi meg egy nő stb.“, „igazat adok annak a nőnek stb.“ Az értekezést a nőneveléssel foglalkozó érdeklődők figyelmébe ajánljuk. (G. K.)

Tótfalusi Kis Miklós „Erdély Féniksze.“ Irta Csernátoni Gyula. Ára 15 kr. Tótfalusi Kis M. 17. százbeli hires nyomdász és írónak csinosan irt életrajza e munka, melyet Ruzicska Gyula adott ki azzal a dicséretes szándékkal, hogy a bejövő összegből Tótfalusi Kis Miklósnak siremlék állíttassék.

K ü l ö n f é l é k .

Az egyházi közigazgatásról szóló törvényjavaslat, mely az idei főtanácscon kerül tárgyalás alá, élénk érdeklődés tárgya egyházi köreinkben. És méltán. E javaslat azt czélozza, hogy az egyház igazgató testülete, az Egyh. Képv. Tanács, és a törvényhozó testület, az Egyházi Főtanács újra alakíttassanak. A javaslat szerint az Egyh. Főtanácsban lesznek hivatalból tagok, az Egy. Főtanácstól választott, és aztán az egyházkörök és gyülekezetektől választott tagok; az Egyh. Képv. Tanács pedig hivatalból való tagokból és a főtanács által választottakból

fog állani. A javaslatra nézve különbözők a vélemények. Abban mindenik egyezik, hogy a nevezett testületek ujjaszervezése nemcsak időszerű, de szükséges. De eltérők a nézetek a választott tagokra nézve. Vannak, kik a 43 képviseleti rendszer alapján választott tagot elégségesnek tartják, mások meg e számot emelni óhajtanák, hogy a képviseleti rendszer annál bővebb alkalmazást nyerjen, mivel a hivatalból tagok száma mintegy 80-ra s a Főtanács által választottaké 65-re megy; és ez utóbbiakat csökkenteni. Különbség van a nézetekben még főleg az iskolák és a tanító osztály képviseltetésére nézve. Ily fontos ügynél a nézeteltérések igenis érthetők és megengedhetők. De reméljük, hogy e különbségekből szerencsés megállapodások fognak létrejönni és idei egyházi főtanácsunk életre alkalmas alkotást fog az ujjaszervezéssel létrehozni, melyben az egyház ügyei intézésére a befolyás minden számottevő elemnek biztosítani fog, valamint a paritás elve is minden ponton szorosán megtartatni.

A jezsuitákra vonatkozó törvényjavaslat a birodalmi tanácsban megszavaztatott, de a Bundesraton nem ment keresztül és így a javaslat nem lett törvénytényé. Ez alkalomból egy konzervatív protestáns tollából a „Germánia“-ban egy vezércikk jelent meg. Vezércikkhező a prot. egyházak veszedelmét nem a jezsuiták bebocsáttatásában látja. Minden ker. egyháznak esküdt ellensége a hitetlenség. Nem a katolikusok a mi ellenségeink, sem mi az övéik; hanem a félhítű és az indifferens protestánsok és katolikusok, ezek a mi közös ellenségeink. A prot. egyházat nem kívülről jövő veszély fenyegeti, hanem a belülről jövő subjectivismus és criticismus. E modern negativ theologiai irányok főképviseelői az Ev. Bundnak, a Prot. Verein új kiadásának tagjai. E modern theologia rohama magát a kereszténységet (!) fenyegeti. Nem titkolhatjuk el többé, hogy a protestantismus egyedül veszélyes ellensége, sokkal veszélyesebb, mint Róma és a jezsuiták együttesen, egyházunkban az az irány, amely Jézus istenségét, a biblia tekintélyét tagadja. Az az irány, mely ker. hitünk alapjait egyetemi katedrákon és templomi szószékeken így vagy amúgy bírálja, magyarázza, sokkal veszélyesebb a prot. népre nézve, mint a jezsuiták. És így tovább. Elég ennyi is ez orthodoxismusból, melynek szelleme még mindig sűrűn kísért Németországon, de a melynek ellenére a Bundesrat csak mégis veszélyesebbnek látta a jezsuitákat, midőn a bebocsáttatásukról szóló törvényjavaslatot elvetette.

Hossbach, berlini pap, a szabadelvű kereszténység e kiváló apostola bevégezte földi pályáját. A német protestánsok nagy veszteséget szenvedtek az ő halálában. 1877-ben választották a berlini Szent Jakab

gyülekezet lelkészévé. Választása nagy vihart idézett volt elé orthodox körökben, mert a szabadelvű keresztény eszméknek volt harczossa. S még nagyobb feltűnést keltett beköszöntő beszédével, melyben az orthodoxia dogmaival szemben a Jézus tanait állította oda, a melyeket hirdetni kell és azt a nézetet, hogy »Isten az ő bölcs és szent czéljait a világ rendjén belől valósítja.« Hossbach mindvégig hű maradt a szabadelvű hitnézetekhez s lelkészi működése a legáldásosabb volt. Jelles szónokot, mívelt egyént s valódi keresztény jellemet vesztett benne a német protestantismus.

Raffaj Károly, uj székei birtokos meghalt. A székelykeresztúri unitárius gymnasiumnak volt felügyelő gondnoka és azt is tette általános örökösévé. A tanári pályára készült volt, de később a gazdaságra adta magát és szép vagyont gyűjtött pénzben és földbirtokban. A székelykeresztúri gymnasiumhoz már korán megválasztatott felügyelő gondnoknak és e tisztét mind tanultságánál, mind pedig odaadó buzgalmánál fogva elismerésre méltóan töltötte bé és most annak, hogy vagyona nagyobb részét odahagyta, a jövőre nézve is jóltevője lett. A székelykeresztúri iskolán kívül még más hagyományokat is tett, több kisebb mellett, az Emkének négy ezer forintot.

Gyász hírek: Kövendi Kis György József dombói nyug. tanító és egyházi ténácsos élte 76-ik évében aug. 15-én jobb létre szenderült. Egy tisztos ősz alak, egy antik jellem szállt el benne és egy példányszerű tanító, ki megtartva azt, a mi a régiből jó, folytonosan haladt a korrall és nagy érdemet szerzett különösen az énektanításban, melyet a mai kívánalmaknak megfelelőleg vezetett. Tanítói érdemei elismerésül királyi kitüntetésben is részesült. Az elhunytban Kisgyörgy Sándor vargyasi pap édes atyját gyászolja. — *Ujszékei Raffaj Károly* földbirtokos, gym. felügyelő gondnok † aug. 21-én 60 éves korában. Halálát neje Bedő Zsuzsa mellett testvére Raffaj Károly ujszékei pap és esperes fájlalja leginkább. — Kiss Sámuel kisküküllő-széplaki unitárius lelkészt érzékeny vesztés találta, hív és jó neje *Elekes Krisztina* aug. 24-én 50-ik évében bekövetkezett halálában. — Murányi Farkas Sándor, ministeri számvizsgáló elvesztette 25 éven keresztül hű társát, munkás és gondos jó feleségét, *Bányay Agnest*.

Iskolai értesítők: A kolozsvári unitárius főiskola értesítője. Szerk. Boros Sándor igazgató. A hittani int.-ben a melléktárgyakat is véve tanított összesen 8 tanerő; a növendékek szá. volí 9. A gymnasiumban tanított összesen 19 tanerő; a tanulók sz. 267; ebből unitárius 153. *A tordai állami polgári fiú-, leány- és elemi leányiskola értesítőjét* szerkesztette Varga Dénes igazgató. A három intézetnél a tanítást 19 tanerő, a hitoktatást 7 lelkészt végezte. A tanulók létszáma: 143 fiú, 159 leány, összesen 302 növendék, ebből unitárius volt 58. — *A székely-keresztúri unitárius közép-tanoda évi értesítője* Sándor János igazgató szerkesztésében jelent meg, a melyben az iskola első külön értesítőjét üdvözöljük. Az általános statistikai

kimutatás szerint: 9 tanerő 181 növendéket tanított, a melyek közül unitárius volt 115, más vallású 66. A vallástanítást 4 lelkész végezte. — *A fumei tanítói egyesület tiz évi működéséről jelentést* állított össze Killyélni Endre, egyesületi jegyző. E jelentésből megtudjuk, hogy az egyesület dr. Erődi Béla lelkés felhívására 1884. november 27-én abból a célból keletkezett, hogy a különböző nyelvű elemek itt összetalálkozzanak, hasznos munkakört találjanak s az intézetek egységes irányban való fejlesztése munkáltassék. Tíz év alatt szép haladást ért el szellemi és anyagi téren egyaránt. — *A magyar honi ág. hitv. ev. egyetemes egyház theologiai akadémiájának értesítője*. Szerk. Schneller István igazgató. Az akadémiát egy nagy és egy kis bizottság kormányozza. Ezen kívül van a tanári testület, a mely áll 6 rendes- és 4 segédtanárból. Mindenik rendes tanár külön „seminarium“ vezetője. A hallgatók létszáma: az év elején beiratkozott 46 theologus, még pedig az első tanfolyamba 13, a másodikba 12, a harmadikba 10, a negyedikbe 11, a kik közül a legtöbb beszél magyarul, tótul és németül. Az akadémiában van convictus és alumneumi ingyen asztal. Az első élvezetében 24 theologus, a másodikéban 8 részesült, a többiek is kisebb-nagyobb kedvezményvel étkeztek. Az akadémiái „Önsegélyzőkör“ vagyona 2300 frt, melynek kamataiból a hallgatók ingyen segélyt kapnak. A hallgatóknak van „Olvasóköri“ ük és szerkesztik a „Gondolat“ című theologiai philosophiai szaklapot. Az értesítőt igazgatói jelentés vezeti be. Schneller át van hatva az ügy szeretetétől, mint vezetője egy theologiai intézetnek, kinek minden sorából meleg szeretet, s mély tudományosság sugárzik.

Aranykönyv.

ADAKOZÁSOK A SZ.-UDVARHELYT ÉPITENDŐ TEMPLOMRA.

XVI. Közlemény.

121. Siménfalvi György gy. ívén T.-Szt.-Györgyről: Siménfalvi György 50 kr., Siménfalvi Györgyné 50 kr., Siménfalvi Berta 49 kr. Varga Kata, Bartha Judith, Szabó Sári, Móricz Anna 20—20 kr., Szakács Kata, Veres Kata, Simon Zsuzsa felső, Györke Kata, Bartha Zsuzsi, Tamás Kata, Simén Anna, Csupor Anna, Mihácsa István, Simon Albert, Móricz Andor, Veres István, Kerekes János 10—10 kr. Szabó Anna 15 kr., Simon Zsuzsi alsó 2 kr., Gergely Anna 5 kr. A konfirmánsok perselypénze 19 kr. **Együtt 4 frt.**

122. Ürmösi Kálmán gy. ívén Szt.-Gericzéről: Ürmösi Kálmán 1 frt. Ekklézsia 5 frt. **Együtt 6 frt.**

E közlemény összege	10 frt — kr.
Az előbbi közlemények összege	3537 „ 40 „
Együtt	3547 frt 40 kr.

Kolozsvárt, 1894. aug. 31.

FERENCZ JÓZSEF,
unitárius püspök.